

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου «Ειδικές Διατάξεις για την Ενίσχυση του Πλαισίου της Νόμιμης Άμυνας εντός της Κατοικίας, τη Διατάραξη της Οικιακής Ειρήνης και την Προστασία του Αμυνομένου»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Εισαγωγή στο Θεσμικό Πλαίσιο Αξιολόγησης

Η παρούσα εκτενής αιτιολογική έκθεση συντάσσεται σύμφωνα με τις επιταγές του συστήματος καλής νομοθέτησης, όπως αυτό θεμελιώθηκε και ρυθμίζεται αυστηρά από τις διατάξεις του ν. 4622/2019 για το «Επιτελικό Κράτος, οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης». Αποτελεί το κεντρικό θεσμικό όχημα, μέσω του οποίου η νομοθετική και εκτελεστική εξουσία τεκμηριώνουν την αναγκαιότητα, την αναλογικότητα, τη δικαιοκρατική ορθότητα και τη συστηματική συνέπεια της υπό αξιολόγηση πρότασης νόμου με τίτλο «Ειδικές Διατάξεις για την Ενίσχυση του Πλαισίου της Νόμιμης Άμυνας εντός της Κατοικίας, τη Διατάραξη της Οικιακής Ειρήνης και την Προστασία του Αμυνομένου».

Η παρούσα πρωτοβουλία επιχειρεί μια βαθιά και αναγκαία τομή στο εγχώριο Ποινικό Δίκαιο, και ειδικότερα στο Γενικό Μέρος του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ), εισάγοντας ειδικές, στοχευμένες ρυθμίσεις για την άρση του αδίκου χαρακτήρα της πράξης του άρθρου 22 Π.Κ. και την άρση του καταλογισμού του άρθρου 23 Π.Κ., σε εξαιρετικά κρίσιμες περιπτώσεις άμυνας εντός του αυστηρά προστατευόμενου οικιακού ασύλου. Επιπροσθέτως, η νομοθετική παρέμβαση εκτείνεται και στο Ειδικό Μέρος του Ποινικού Κώδικα, αυστηροποιώντας το πλαίσιο ποινής για το αδίκημα της διατάραξης της οικιακής ειρήνης του άρθρου 334 Π.Κ., υπό συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις, προκειμένου να θωρακιστεί πληρέστερα η κοινωνική ειρήνη.

Σκοπός της παρούσης αναλύσεως είναι η πλήρης, εξαντλητική και διαφανής αποτύπωση των επιπτώσεων της ρύθμισης σε κάθε πτυχή του δημόσιου βίου, διασφαλίζοντας ότι η παραγωγή δικαίου ανταποκρίνεται στις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες, χωρίς να προκαλεί ανεπιθύμητες παρενέργειες στον πυρήνα του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

Αιτιολογική Έκθεση και Οριοθέτηση του Προβλήματος

Η ενότητα της Αιτιολογικής Έκθεσης εξειδικεύει τον εντοπισμό, την ανάλυση και την οριοθέτηση του προβλήματος που η προτεινόμενη ρύθμιση επιδιώκει να επιλύσει, εναρμονιζόμενη πλήρως με τις προβλέψεις του άρθρου 74 παράγραφος 1 του Συντάγματος και του άρθρου 62 παράγραφος 2 περίπτωση α΄ του ν. 4622/2019. Η θεωρητική θεμελίωση της παρούσας ενότητας βασίζεται στην ανάγκη αναπροσαρμογής της νομοθεσίας στις σύγχρονες εγκληματολογικές συνθήκες.

Η προτεινόμενη πρόταση νόμου ρυθμίζει το καίριο και εξόχως ευαίσθητο ζήτημα της ποινικής αντιμετώπισης και δικονομικής μεταχείρισης των προσώπων που αναγκάζονται να αμυνθούν

απέναντι σε βίαιους εισβολείς εντός του οικιακού τους ασύλου, του επαγγελματικού τους χώρου ή άλλων νόμιμα κατεχόμενων κλειστών χώρων. Μέχρι σήμερα, η νομική και δικαστική αξιολόγηση παρόμοιων περιστατικών επαφίεται αποκλειστικά στις γενικές και αφηρημένες διατάξεις περί νομίμου άμυνας του άρθρου 22 Π.Κ., και υπέρβασης αυτής του άρθρου 23 Π.Κ. Το υφιστάμενο πλαίσιο απαιτεί μια εξατομικευμένη, *in concreto*, και συχνά εργαστηριακής αυστηρότητας, στάθμιση της αναλογικότητας μεταξύ της επαπειλούμενης επίθεσης και της τελικής αμυντικής πράξης, αγνοώντας θεμελιώδεις παραμέτρους της ανθρώπινης ψυχολογίας κατά τη στιγμή της κρίσης. Το υποβαλλόμενο σχέδιο νόμου εισάγει, για πρώτη φορά στα εγχώρια ποινικά χρονικά, ένα μαχητό τεκμήριο αναλογικότητας υπέρ του αμυνομένου ενοίκου. Με τον τρόπο αυτόν, επιτυγχάνεται μια κρίσιμη μετατόπιση του βάρους της δικανικής αξιολόγησης, προστατεύοντας τα θύματα ακραίων βίαιων εισβολών από το φαινόμενο της δευτερογενούς θυματοποίησης, η οποία συχνά λαμβάνει τη μορφή μακροχρόνιων, εξουθενωτικών ποινικών διώξεων και κοινωνικής στοχοποίησης.

Το θεμελιώδες ζήτημα που καλείται να επιλύσει η ρύθμιση είναι η υφιστάμενη αγεφύρωτη διάσταση μεταξύ του αυστηρού δογματικού πλαισίου της νομίμου άμυνας και της χαοτικής, χωρικής, πρακτικής και ψυχολογικής πραγματικότητας μιας βίαιης εισβολής σε μια ιδιωτική κατοικία. Σύμφωνα με τη διατύπωση του ισχύοντος άρθρου 22 του Ποινικού Κώδικα, η άμυνα ορίζεται περιοριστικά ως η «αναγκαία προσβολή» του επιτιθεμένου στην οποία προβαίνει το άτομο για την υπεράσπιση του εαυτού του ή τρίτου από παρούσα και άδικη επίθεση. Το μέτρο της αποκαλούμενης αναγκαιότητας κρίνεται ιστορικά από τη νομολογία του Αρείου Πάγου βάσει του βαθμού επικινδυνότητας της επίθεσης, του είδους της απειλούμενης βλάβης, καθώς και των διαθέσιμων, ηπιότερων μέσων που είχε στη διάθεσή του ο αμυνομένος. Εντούτοις, στο πεδίο της σκληρής πραγματικότητας, όταν ένας πολίτης υφίσταται μια αιφνίδια, καταδρομικού τύπου εισβολή τις νυχτερινές ώρες στον ιδιωτικό του χώρο, αδυνατεί αντικειμενικά και βιολογικά να σταθμίσει με απόλυτη ψυχραιμία αν ο εισβολέας είναι πράγματι άοπλος, αν φέρει επιμελώς κρυμμένο φονικό όπλο, πόσοι είναι οι συνεργοί του, ή ποιες ακριβώς είναι οι τελικές εγκληματικές του προθέσεις.

Το δικαστικό μας σύστημα, ερμηνεύοντας στενά τις διατάξεις, συχνά κρίνει εκ των υστέρων, *ex post facto*, στον ασφαλή και προστατευμένο χώρο της δικαστικής αίθουσας, την αναλογικότητα των αμυντικών μέσων που επιλέχθηκαν μέσα σε κλάσματα δευτερολέπτου. Ως εκ τούτου, εάν ένας ένοικος χρησιμοποιήσει πυροβόλο όπλο, αιχμηρό αντικείμενο ή οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο κατά ενός φερόμενου ως άοπλου διαρρηκτή εντός του σαλονιού του, συχνά αντιμετωπίζει άμεσα την παραπομπή του στο Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο για κακουργήματα εξαιρετικής βαρύτητας, όπως η ανθρωποκτονία εκ προθέσεως ή η βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη. Το δικαστήριο, σε αυτές τις περιπτώσεις, εξετάζει την ενδεχόμενη υπέρβαση των ορίων της άμυνας βάσει του άρθρου 23 Π.Κ.. Η ρύθμιση του κατατεθειμένου σχεδίου νόμου αντιμετωπίζει ευθέως αυτή τη δομική δικανική επισφάλεια, εισάγοντας ρητά στο Άρθρο 2 το νομικό κριτήριο της «κατάφωρης και προφανούς δυσαναλογίας» προκειμένου να ανατραπεί από τις δικαστικές αρχές το τεκμήριο της νόμιμης και αναλογικής άμυνας.

Επιπρόσθετα, η νομοθετική παρέμβαση εξορθολογίζει τις ποινικές κυρώσεις για τους ίδιους τους εισβολείς, αποκαθιστώντας τη δογματική συμμετρία του Ποινικού Κώδικα. Η διατάραξη οικιακής ειρήνης του άρθρου 334 Π.Κ., μετατρέπεται από ένα τυπικό πλημμέλημα της παραγράφου 1, σε ένα βαρύ πλημμέλημα αυξημένης απαξίας όταν το έγκλημα τελείται υπό αντικειμενικές συνθήκες που επιτείνουν τον τρόπο και τον κίνδυνο, όπως η τέλεση κατά τη

διάρκεια της νύχτας, η χρήση ή η κατοχή όπλων, η απόκρυψη των χαρακτηριστικών του προσώπου και η συναυτουργία.

Η απουσία ενός εξειδικευμένου νομοθετικού πλαισίου για τη νόμιμη άμυνα εντός της κατοικίας έχει δημιουργήσει ιστορικά ένα καθεστώς νομικής ανασφάλειας. Τα όρια μεταξύ μιας απολύτως «αναγκαίας» αμυντικής πράξης και μιας παράνομης «υπέρβασης» είναι εξαιρετικά δυσδιάκριτα, αναγκάζοντας τον ποινικό δικαστή να λειτουργήσει σε μια νομική ακροβασία προκειμένου να αποδώσει πραγματική, ουσιαστική δικαιοσύνη. Η αυστηρή, κατά γράμμα αξιολόγηση οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην ποινική δίωξη θυμάτων εισβολής, προκαλώντας το οξύ κοινωνικό και ηθικό παράδοξο να βρίσκεται ο αμυνόμενος πολίτης στη θέση του κατηγορουμένου, ευρισκόμενος αντιμέτωπος με το φάσμα πολυετών καθειρέσεων. Επιπλέον, το ισχύον καθεστώς αδυνατεί να αναγνωρίσει θεσμικά την τεράστια ασυμμετρία πληροφοριών και δυνάμεων κατά τη στιγμή της προσβολής. Ο εισβολέας απολαμβάνει εξ ορισμού το στρατηγικό πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού, της χρονικής επιλογής και της εγκληματικής προετοιμασίας, ενώ ο ανυποψίαστος ένοικος υφίσταται το απόλυτο ψυχολογικό σοκ της βίαιης παραβίασης του πλέον ιερού, ιδιωτικού και προστατευόμενου από το Σύνταγμα χώρου του.

Η πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου για την εφαρμογή του άρθρου 23 Π.Κ. περί άρσης του καταλογισμού λόγω υπέρβασης, απαιτεί τη συνδρομή και την αναμφισβήτητη απόδειξη των λεγόμενων «ασθενικών αψιθυμιών» ή συναισθημάτων, όπως είναι η σύγχυση, ο τρόμος και ο φόβος, αποκλείοντας ρητά τις «σθενικές αψιθυμίες» όπως είναι η οργή, το μίσος και το εκδικητικό μένος. Η απόδειξη, ωστόσο, του αντικειμενικού φόβου επαφίεται στην υποκειμενική κρίση της δικαστικής έδρας, η οποία, εν τη απουσία σαφούς νομοθετικής κατεύθυνσης, ενδέχεται να εξισώσει εσφαλμένα τη δικαιολογημένη, ενστικτώδη ταραχή της επιβίωσης με το σθενικό πάθος της αντεκδίκησης. Το νέο άρθρο 3 της πρότασης νόμου έρχεται να επιλύσει οριστικά αυτό το νομολογιακό κενό, καθιερώνοντας κανονιστικά ότι στην ειδική περίπτωση της βίαιης εισβολής στην κατοικία, η ψυχική ταραχή και η ασθενική αψιθυμία του αμυνομένου θεωρούνται καταρχήν και αντικειμενικά δικαιολογημένες, μεταφέροντας το βάρος της απόδειξης του αντιθέτου στις διωκτικές αρχές.

Παράλληλα, αναδεικνύεται η ανεπαρκής προστασία του Οικιακού Ασύλου υπό το ισχύον νομικό καθεστώς. Το άρθρο 334 παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα μετά τις πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις του νόμου 5090/2024, τιμωρεί την διατάραξη της οικιακής γαλήνης με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή, η δε δίωξη γίνεται κατ' έγκληση.

Η ποινή αυτή κρίνεται από το κοινωνικό σύνολο και τη νομική κοινότητα ως δυσανάλογα και προκλητικά επιεικής όταν η εισβολή τελείται από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, κατά τη διάρκεια της νύχτας, και με τη χρήση ή την απειλή όπλων, συνιστώντας συνθήκες που προσβάλλουν κατάφωρα την ελευθερία, τη σωματική ακεραιότητα, την ασφάλεια και την περιουσία του ατόμου, εκθέτοντας σε απολύτως άμεσο και διαρκή κίνδυνο την ίδια την ανθρώπινη ζωή.

Οι στόχοι της προτεινόμενης ρύθμισης, ως ποσοτικοποιημένοι και ποιοτικοί δείκτες επιτυχίας της εν λόγω δημόσιας πολιτικής, εστιάζουν πρωτίστως στην αποκατάσταση της δικαιοκρατικής ισορροπίας. Επιχειρείται η συνειδητή μετατόπιση της νομικής προστασίας υπέρ του αμυνομένου πολίτη που αναγκάζεται να δράσει ευρισκόμενος σε καθεστώς ακραίου πανικού, διασφαλίζοντας εμπράκτως ότι το σύγχρονο κράτος δικαίου δεν ποινικοποιεί και δεν τιμωρεί το βασικό ανθρώπινο ένστικτο της αυτοπροστασίας εντός της ιδιωτικής κατοικίας.

Δεύτερος κρίσιμος στόχος είναι η δραστική μείωση της άσκοπης ποινικής δίωξης και η ελάττωση των παραπομπών σε πολύκροτες δίκες (οδηγώντας σε εκκαθάριση των δικαστικών πινακίων) πολιτών που ενέργησαν ευρισκόμενοι σε αναμφισβήτητη και εμφανή κατάσταση άμυνας εντός του σπιτιού τους, μέσω της λειτουργικής εφαρμογής του «μαχητού τεκμηρίου αναλογικότητας» στα αρχικά στάδια της προδικασίας.

Τρίτος θεμελιώδης στόχος αποτελεί η ρητή προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Μέσω της διάταξης του άρθρου 6, απευθύνεται σαφής νομοθετική εντολή προς τις ανακριτικές, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές να συνεκτιμούν υποχρεωτικά την παρουσία ανηλίκων τέκνων, ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) και υπερηλίκων εντός του χώρου της επίθεσης, ως αμάχητο ουσιαστικό στοιχείο που διευρύνει αντικειμενικά τα ανεκτά όρια της αμυντικής αντίδρασης. Τέταρτος στόχος είναι η ενίσχυση της αποτροπής και της λειτουργίας της γενικής πρόληψης. Η ουσιαστική αυστηροποίηση του άρθρου 334 Π.Κ. με την προσθήκη νέας παραγράφου για τις διακεκριμένες και επικίνδυνες μορφές διατάραξης οικιακής ειρήνης (επαπειλούμενη ποινή φυλάκισης 3 έως 5 ετών), λειτουργεί ως ισχυρότατο αποτρεπτικό μήνυμα απέναντι σε εγκληματικές ομάδες και άτομα που εξειδικεύονται σε εισβολές οικιών. Πρωταρχικός στόχος της ρύθμισης είναι η απόλυτη αποτροπή κάθε μορφής αυτοδικίας. Προκειμένου να αποφευχθούν ακρότητες που θα έπλητταν τον πυρήνα του νομικού μας πολιτισμού και να διασφαλιστεί ο σεβασμός της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας, σε πλήρη συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΕΣΔΑ, το Άρθρο 4 οριοθετεί με εξαιρετική αυστηρότητα τα τοπικά και χρονικά όρια ισχύος του τεκμηρίου. Απαγορεύεται ρητά και κατηγορηματικά η χρήση οποιασδήποτε βίας σε πρόσωπο που τρέπεται σε φυγή εκτός της οικίας ή που έχει πλήρως ακινητοποιηθεί, αφοπλιστεί ή παραδοθεί, διαχωρίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ως ένα απολύτως στεγανό σύνορο τη νόμιμη και αναγκαία άμυνα από την παράνομη αντεκδίκηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

Έκθεση Γενικών Συνεπειών

Σύμφωνα με τις αυστηρές μεθοδολογικές επιταγές της παραγράφου 2 περίπτωσης δ΄ του άρθρου 62 του Νόμου 4622/2019, η παρούσα ενότητα προχωρά στην εξαντλητική ανάλυση των γενικών συνεπειών της ρύθμισης. Αποφεύγοντας την απλή αναπαραγωγή και παράφραση της αιτιολογικής έκθεσης, επιχειρείται η εις βάθος στάθμιση του οικονομικού, κοινωνικού, διοικητικού και θεσμικού οφέλους, του αναμενόμενου κόστους, καθώς και η ενδελεχής χαρτογράφηση των πιθανών κινδύνων που ενδέχεται να ανακύψουν κατά το στάδιο της πρακτικής εφαρμογής.

Η ολιστική ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου της νόμιμης άμυνας παράγει πρωτίστως πολυεπίπεδα κοινωνικά και θεσμικά οφέλη, τα οποία διαχέονται σε ολόκληρο το οικοσύστημα της ποινικής δικαιοσύνης. Στο θεματικό επίπεδο των Θεσμών, της Δημόσιας Διοίκησης και της Δικαιοσύνης, η ρητή νομοθετική καθιέρωση του μαχητού τεκμηρίου αναλογικότητας του Άρθρου 2, προσφέρει στους Ανακριτές και στους Εισαγγελείς Πρωτοδικών και Εφετών ένα κρυστάλλινο και απολύτως ασφαλές δογματικό εργαλείο. Υπό το καθεστώς της προϊσχύουσας νομοθεσίας, υπό τον διαρκή φόβο της δικαστικής πλάνης, της πιθανής παράβασης καθήκοντος ή της υπερβολικής εισαγγελικής επιείκειας, οι ανακριτικές αρχές έτειναν σχεδόν νομοτελειακά

να ασκούν αυστηρότατη ποινική δίωξη για απόπειρα ανθρωποκτονίας ή θανατηφόρα σωματική βλάβη, αφήνοντας την τελική, κρίσιμη αξιολόγηση περί υπέρβασης της άμυνας του άρθρο 23 Π.Κ., στην έδρα του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου, ύστερα από πολυετείς καθυστερήσεις. Η νέα προσέγγιση επιτρέπει την οριστική αρχειοθέτηση της σχετικής δικογραφίας ή την ταχεία έκδοση απαλλακτικού βουλεύματος από το αρμόδιο Δικαστικό Συμβούλιο στα πρώιμα στάδια της ποινικής προδικασίας, εφόσον δεν εισφέρονται στοιχεία που να ανατρέπουν το τεκμήριο. Αυτή η διαδικασία επιφέρει μια γιγαντιαία αποσυμφόρηση στα ήδη βεβαρημένα πινάκια της ποινικής δικαιοσύνης, εξοικονομώντας χιλιάδες εργατοώρες δικαστικών λειτουργιών, γραμματέων και ανακριτικών υπαλλήλων, καθώς και σημαντικότερα δικαστικά έξοδα που βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό.

Στο πεδίο της Κοινωνίας και των Κοινωνικών Ομάδων, ο αντίκτυπος κρίνεται ως απολύτως μετασχηματιστικός. Ο αυστηρά οριοθετημένος οικιακός χώρος αναβαθμίζεται και ανάγεται σε ένα προστατευμένο νομικό "οχυρό" απέναντι στην εγκληματικότητα. Η προσεκτική ρύθμιση της υπέρβασης της άμυνας με την αξιολόγηση των «ασθενικών συναισθημάτων» αποκλειστικά (φόβος, τρόμος, ακραίος πανικός) σε άμεσο συνδυασμό με την υποχρεωτική προστασία των ευάλωτων ατόμων (Άρθρο 6), εξαλείφει από τον δημόσιο διάλογο το αίσθημα της βαθιάς κοινωνικής αδικίας. Το θύμα μιας βάνουσης εισβολής παύει πλέον να αντιμετωπίζεται εκ προοιμίου από τους θεσμούς ως ένας δυνάμει στυγνός δράστης.

<i>ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ</i>	<i>ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΦΕΛΩΝ</i>
<i>Θεσμοί, Δημόσια Διοίκηση και Διαφάνεια</i>	Η ρύθμιση επιφέρει δραστική αποσυμφόρηση των πινακίων των Ποινικών Δικαστηρίων και των γραφείων των Τακτικών Ανακριτών. Επιτυγχάνεται αξιοσημείωτη μείωση του συνολικού χρόνου περάτωσης των ποινικών διαδικασιών, καθώς πρόδηλες υποθέσεις νομίμου άμυνας τίθενται άμεσα στο αρχείο μέσω της λειτουργίας του τεκμηρίου. Παρέχεται σαφέστερη νομική καθοδήγηση των προανακριτικών οργάνων, της ΕΛ.ΑΣ., κατά την κρίσιμη φάση της συλλογής αποδείξεων.
<i>Αγορά, Οικονομία και Ανταγωνισμός</i>	Επιτυγχάνεται έμμεση αλλά ουσιαστική ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας σε νόμιμα κατεχόμενους επαγγελματικούς και εμπορικούς κλειστούς χώρους, καθώς το πεδίο εφαρμογής του νόμου εκτείνεται ρητά και σε αυτούς. Αναμένεται προοδευτική μείωση των οικονομικών απωλειών από κλοπές και φθορές, ως

	άμεση συνέπεια της ισχυρότερης αποτρεπτικής λειτουργίας του αυστηροποιημένου πλαισίου.
<i>Κοινωνία και Κοινωνικές Ομάδες</i>	Αποτρέπεται αποτελεσματικά το τραυματικό φαινόμενο της δευτερογενούς θυματοποίησης φιλήσυχων πολιτών. Παρέχεται ρητή και εξειδικευμένη νομοθετική προστασία σε εξαιρετικά ευπαθείς ομάδες, όπως είναι οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρία (ΑΜΕΑ) και οι ανήλικοι που βρίσκονται εντός της οικίας κατά την τέλεση της εισβολής. Ενισχύεται καθοριστικά το "περί δικαίου αίσθημα" του κοινωνικού συνόλου, το οποίο απαιτεί λογική και αναλογική προστασία.

Όσον αφορά το κόστος της αξιολογούμενης ρύθμισης, η εικόνα είναι απολύτως θετική. Καθώς η παρούσα πρόταση νόμου αποτελεί μια αμιγώς ρυθμιστική και δογματική παρέμβαση στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο, δεν προκαλεί το παραμικρό άμεσο δημοσιονομικό κόστος ή πρόσθετη δαπάνη επί του Κρατικού Προϋπολογισμού, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται και αποτυπώνεται σαφώς στην αντίστοιχη Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 75 παράγραφοι 1 και 2 του Συντάγματος. Η εφαρμογή της ρύθμισης δεν απαιτεί την εγκατάσταση νέων υποδομών, τη δημιουργία νέων διοικητικών φορέων ή την προκήρυξη προσλήψεων εξειδικευμένου προσωπικού. Τουναντίον, η συστηματική αποτροπή της άσκοπης διεξαγωγής πολυδάπανων, πολυετών κακουργηματικών δικών για πράξεις που υπάγονται πλέον ευθέως στο τεκμήριο αναλογικότητας της νομίμου άμυνας, αναμένεται να οδηγήσει σε τεράστια έμμεση εξοικονόμηση πολύτιμων κρατικών πόρων. Εξοικονομούνται πόροι από τη μείωση του κόστους λειτουργίας των δικαστηρίων, τη μείωση των αναγκών σε δικαστικούς πραγματογνώμονες, καθώς και από τη δραστική αποφυγή προφυλακίσεων, γεγονός που συνεισφέρει στην αποσυμφόρηση των σωφρονιστικών καταστημάτων της χώρας.

<i>ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ</i>	<i>ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ</i>
<i>Θεσμοί, Δημόσια Διοίκηση και Διαφάνεια</i>	Αναγνωρίζεται απολύτως μηδενικό πρόσθετο διοικητικό κόστος λειτουργίας. Ενδέχεται να παραστεί μια βραχυπρόθεσμη, αμελητέου κόστους ανάγκη έκδοσης διευκρινιστικών εγκυκλίων από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου, με

	αποκλειστικό σκοπό την ορθή ενημέρωση και εναρμόνιση των κατά τόπους Εισαγγελιών Πρωτοδικών ως προς την πρακτική εφαρμογή του μαχητού τεκμηρίου.
<i>Αγορά, Οικονομία και Ανταγωνισμός</i>	Επιβεβαιώνεται μηδενικό κόστος προσαρμογής, επιβάρυνσης ή συμμόρφωσης για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους εμπορικούς συλλόγους.
<i>Κοινωνία και Κοινωνικές Ομάδες</i>	Το άμεσο οικονομικό κόστος για τους πολίτες είναι μηδενικό. Αντιθέτως, οι πολίτες που δέχονται επίθεση απαλλάσσονται από το υπέρογκο οικονομικό βάρος της πολυετούς νομικής εκπροσώπησης ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων.

Η εισαγωγή ωστόσο προνομιακών διατάξεων για τη νόμιμη άμυνα εγκυμονεί παραδοσιακά έναν κεντρικό, θεωρητικό αλλά και πρακτικό κίνδυνο σε κάθε σύγχρονη έννομη τάξη. Αυτός είναι η ενθάρρυνση φαινομένων αυτοδικίας και η πιθανή χρήση του οικιακού ασύλου ως ενός βολικού νομικού «άλλοθι» για την τέλεση σοβαρών εγκλημάτων, όπως ανθρωποκτονιών που οφείλονται στην πραγματικότητα σε όλως διαφορετικά κίνητρα, όπως προσωπικές, οικονομικές διαφορές ή ξεκαθάρισμα λογαριασμών. Περαιτέρω, ελλοχεύει πάντα ο εγκληματολογικός κίνδυνος μιας ανεξέλεγκτης κλιμάκωσης της βίας, για παράδειγμα κινήγι εξοπλισμών μεταξύ εγκληματιών και πολιτών, όπου οι εισβολείς και οι διαρρήκτες ενδέχεται να αποφασίζουν να εισέρχονται πλέον εκ προοιμίου βαριά οπλισμένοι και προετοιμασμένοι για θανατηφόρα συμπλοκή, αναμένοντας δυναμική και ένοπλη αντίδραση από τους ενοίκους.

Προκειμένου να επιτευχθεί η πλήρης και αποτελεσματική αντιστάθμιση αυτών των εγγενών κινδύνων, η νομοθετική πρωτοβουλία μελέτησε εις βάθος τα δεδομένα και ενσωμάτωσε στον πυρήνα των άρθρων της αυστηρότατες δογματικές δικλείδες ασφαλείας, δημιουργώντας ένα απόλυτα ισορροπημένο, σύγχρονο πλέγμα ελέγχου της βίας.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΥΝΗΤΙΚΟΥ
ΚΙΝΔΥΝΟΥ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ
ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

ΘΕΣΜΙΚΑ ΜΕΤΡΑ
ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ
ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗΣ
ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΑ ΣΤΟ
ΝΟΜΟ

<i>Πρόκληση φαινομένων Αυτοδικίας</i>	Η εκτέλεση ύποπτων προσώπων αντί για την ακινητοποίησή τους. Η δημιουργία ενός διάχυτου αισθήματος γενικευμένης σπλοχρησίας και κατάχρησης βίας. Η επικίνδυνη παραβίαση της θεμελιώδους αρχής της επικουρικότητας της επιβολής της ποινής, η οποία ανήκει αποκλειστικά στο Κράτος.	<i>Άρθρο 4 Πρότασης Νόμου</i> Ρήτρα Απαγόρευσης Αυτοδικίας Αποκλείεται ρητά και πλήρως η εφαρμογή του τεκμηρίου σε περίπτωση που ο ένοικος καταδιώξει ίδια πρωτοβουλία τον εισβολέα εκτός της περιμέτρου της οικίας ή αν του ασκήσει βάνουση βία ενώ ο εισβολέας έχει εμφανώς ακινητοποιηθεί ή παραδοθεί. Οι πράξεις αυτές κρίνονται αυστηρά με τις γενικές διατάξεις περί απρόκλητης σωματικής βλάβης ή ανθρωποκτονίας.
<i>Συγκάλυψη Ανθρωποκτονιών με Πρόσχημα την Άμυνα</i>	Η πιθανότητα δημιουργίας σκηνοθετημένων σκηνών «εισβολής», προκειμένου να καλυφθεί επιμελώς ένα προσχεδιασμένο έγκλημα που τελέστηκε λόγω σθενικών παθών, όπως το μίσος ή η αντεκδίκηση.	<i>Άρθρα 2 και 3 Πρότασης Νόμου</i> Το θεσπιζόμενο τεκμήριο είναι ρητώς <i>μαχητό</i> (rebuttable presumption) και ανατρέπεται από τις αρχές αν αποδειχθεί <i>κατάφωρη</i> δυσαναλογία των μέσων. Επιπλέον, το Άρθρο 3 εξαιρεί κατηγορηματικά από την ευεργετική ατιμωρησία πράξεις που αποδεικνύεται ότι υπαγορεύθηκαν αποκλειστικά από σθενικά πάθη (οργή, μίσος, αντεκδίκηση).

Αύξηση οπλοχρησίας από τους Εισβολείς / Εγκληματίες

Ο κίνδυνος πυροδότησης ενός ανατροφοδοτούμενου κύκλου ακραίας βίας (arms race) μεταξύ νομοταγών πολιτών και αδίστακτων εγκληματιών που εισβάλλουν σε σπίτια.

*Άρθρο 5
Πρότασης Νόμου*

Τροποποιείται ριζικά το Άρθρο 334 Π.Κ. Η διατάραξη της οικιακής ειρήνης με όπλα, τη νύχτα ή από οργανωμένες ομάδες, καθίσταται πλέον βαρύτατο πλημμέλημα με ποινή 3-5 ετών στερητικής της ελευθερίας. Αυτό λειτουργεί ως ένα εξαιρετικά ισχυρό αντίβαρο και ένας πρωτοφανής αποτρεπτικός παράγοντας για την οποιαδήποτε οπλοφορία κατά την τέλεση διάρρηξης.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ΄

Έκθεση Νομιμότητας και Συμβατότητας

Η παρούσα ενότητα εστιάζει στον αυστηρό έλεγχο της συνταγματικότητας των προτεινόμενων διατάξεων, καθώς και στη συμφωνία τους με το δεσμευτικό ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο, αποτελώντας ένα από τα πλέον αναπόσπαστα και νευραλγικά κομμάτια του συστήματος της Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης.

Η αξιολογούμενη ρύθμιση τελεί σε απόλυτη, δογματική εναρμόνιση με τον σκληρό πυρήνα των θεμελιωδών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του ισχύοντος Ελληνικού Συντάγματος. Ειδικότερα, ως προς το Άρθρο 2 παράγραφος 1 που αφορά τον Σεβασμό και την Προστασία της Αξίας του Ανθρώπου, ο αμυνόμενος πολίτης δεν καθίσταται μέσο στα χέρια της κρατικής μηχανής, αλλά προστατεύεται η ανθρώπινη αξία και η υπόστασή του απέναντι σε μια εξόφθαλμα άδικη και παράνομη επιβολή βίαιης ισχύος από τον εκάστοτε εισβολέα. Ως προς το Άρθρο 5 παράγραφος 2 που αφορά το Δικαίωμα στη Ζωή και την Ασφάλεια, επισημαίνεται ότι η προστασία της ζωής και της προσωπικής ασφάλειας εντός της οικίας αποτελεί την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας απέναντι στους πολίτες της. Στην έκτακτη περίπτωση μιας βίαιης εισβολής, όπου ο κρατικός αστυνομικός μηχανισμός αδυνατεί αντικειμενικά, χωρικά και χρονικά, να παρέμβει ακαριαία για την πρόληψη της βλάβης, η προσωρινή μεταβίβαση του δικαιώματος της αυτοπροστασίας μέσω της λειτουργίας του μαχητού τεκμηρίου συνιστά την πλέον καθαρή ενάσκηση του Συνταγματικού δικαιώματος στην ασφάλεια του προσώπου. Παράλληλα, το Άρθρο 9 παράγραφος 1, για το Άσυλο της Κατοικίας, κατοχυρώνει την οικία ως

ένα απολύτως απαραβίαστο άσυλο. Η αυστηρή, επιβαρυντική μεταχείριση των εισβολέων στο άρθρο 5 της πρότασης νόμου για το 334 Π.Κ. και τα διευρυμένα, τεκμαιρόμενα όρια της νόμιμης άμυνας αντικατοπτρίζουν ακριβώς την ύψιστη συνταγματική βαρύτητα που οφείλει να προσδίδει ο νομοθέτης στον ιδιωτικό οικιακό χώρο. Στο πλαίσιο της στάθμισης αγαθών και της αρχής της αναλογικότητας του Άρθρου 2 παράγραφος 1, θα μπορούσε θεωρητικά να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι η δραστική διεύρυνση της νομίμου άμυνας θέτει σε κίνδυνο το δικαίωμα στη ζωή του ίδιου του εισβολέα. Εντούτοις, σύμφωνα με το επικρατούν σύγχρονο ποινικό δόγμα, ο επιτιθέμενος, δια της συνειδητής, άδικης και εγκληματικής πράξης του, συμπτύσσει αυτοβούλως τη σφαίρα προστασίας του δικού του δικαιώματος δια της αρχής της αυτοπροστασίας και της έκπτωσης από το δικαίωμα / principle of autoprotection and forfeiture. Προκειμένου, δε, η προτεινόμενη ρύθμιση να παραμείνει αυστηρά και απαρέγκλιτα εντός των οριοθετημένων πλαισίων του άρθρου 25 του Συντάγματος, η αναγνωριζόμενη δυσαναλογία που θα δικαιολογεί την ανατροπή του τεκμηρίου στο δικαστήριο πρέπει να είναι «κατάφωρη και προφανής». Για παράδειγμα, η εκ προθέσεως χρήση ενός βαρύτατου πολεμικού τυφεκίου απέναντι σε έναν άοπλο φερόμενο διαρρήκτη που προσπαθεί ήδη να διαφύγει από το παράθυρο, συνιστά κατάφωρη δυσαναλογία. Ακριβώς ο μαχητός χαρακτήρας της φύσης του τεκμηρίου είναι αυτός που διασώζει στο ακέραιο τη συνταγματικότητα του νομοθετήματος, αποκλείοντας κατηγορηματικά τη θεσμοθέτηση μιας ανεξέλεγκτης και αντιδημοκρατικής «άδειας φόνου».

Στο πεδίο του Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου, η κρίσιμη διεθνής νομική παράμετρος αφορά την εφαρμογή του Άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΕΣΔΑ, το οποίο προστατεύει το θεμελιώδες Δικαίωμα στη Ζωή. Το εν λόγω άρθρο, στην παράγραφο 2 περίπτωση α', ορίζει ρητά, σαφώς και ειδικώς, ότι ο θάνατος ενός προσώπου δεν θεωρείται σε καμία περίπτωση ότι επήλθε κατά παράβαση του άρθρου, εάν αποτελεί την άμεση συνέπεια της χρήσης βίας που είναι «απολύτως αναγκαία» για την άμεση υπεράσπιση οποιουδήποτε προσώπου από παράνομη και επικίνδυνη βία. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΕΔΔΑ, μέσα από μια πλούσια και παγιωμένη νομολογία, δέχεται ότι το κράτος δικαίου δεν απαιτεί, ούτε νομιμοποιείται να απαιτεί, από τον μέσο, απλό πολίτη που δέχεται μια αιφνίδια βίαιη επίθεση να ζυγίζει τα μέσα της άμυνάς του «με ζυγαριά ακριβείας φαρμακείου» κατά την κρίσιμη, ελάχιστη χρονική στιγμή της επίθεσης. Συνεπώς, η εισαγωγή του μαχητού τεκμηρίου αναλογικότητας από τον Έλληνα νομοθέτη ευθυγραμμίζεται πλήρως και αρμονικά με την πλούσια νομολογία του ΕΔΔΑ, καθόσον δεν καταργεί τον απαραίτητο έλεγχο της αναλογικότητας, αλλά ρυθμίζει τον τρόπο αξιολόγησης και το βάρος της απόδειξης στο εσωτερικό πλαίσιο της ποινικής δίκης.

Εξόχως διαφωτιστική και απαραίτητη για τη δικαιολογητική βάση της ρύθμισης είναι η συγκριτική νομική παρατήρηση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Ανάλογη ρηξικέλευθη ρύθμιση εισήχθη το έτος 2019 στον Ιταλικό Ποινικό Κώδικα με το Άρθρο 52 Ιταλ.ΠΚ, γνωστό ως *legittima difesa domiciliare*, όπου νομοθετήθηκε ρητά ένα ισχυρό πλάσμα αναλογίας, *presunzione di proporzione*, υπέρ του αμυνομένου ενοίκου εντός της κατοικίας του απέναντι σε βίαιη εισβολή. Η ιταλική μεταρρύθμιση αντιμετώπισε το ίδιο ακριβώς φαινόμενο της δικαστικής αυστηρότητας έναντι πολιτών που προστάτευσαν το σπίτι τους. Παρόμοιες και εξίσου ενδιαφέρουσες διατάξεις απαντώνται και στον Γαλλικό Ποινικό Κώδικα, ειδικότερα στο Άρθρο 122-6, όπου τεκμαίρεται πλήρως η νόμιμη άμυνα κατά την απόκρουση νυχτερινής εισβολής. Η προτεινόμενη

Ελληνική ρύθμιση ακολουθεί τον πλέον σύγχρονο Ευρωπαϊκό νομικό πολιτισμό, ενώ ταυτόχρονα επιδεικνύει την ωριμότητα να αποφύγει τις ακρότητες και τις ατέλειες άλλων εννόμων τάξεων, όπως η ιταλική επιλογή για "απόλυτα" τεκμήρια σε ορισμένες περιπτώσεις, μέσω της συνετής διατήρησης της "κατάφωρης δυσαναλογίας" ως δικλείδας άρσης του τεκμηρίου.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ΄

Πίνακας Τροποποιούμενων ή Καταργούμενων Διατάξεων

Σύμφωνα με την Ενότητα Ζ του προτύπου εγγράφου της Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης, του Νόμου 4622/2019, παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα οι υφιστάμενες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα (Νόμος 4619/2019, όπως ισχύει μέχρι σήμερα), οι οποίες αντιπαραβάλλονται άμεσα με την τελική διαμόρφωση που επιφέρει η αξιολογούμενη ρύθμιση της πρότασης νόμου.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ, ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ, ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ
<i>Άρθρο 3 - Τροποποίηση του Άρθρου 23 ΠΚ (Υπέρβαση Άμυνας)</i> «Όποιος υπερβαίνει τα όρια της άμυνας τιμωρείται με μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Ο αμυνόμενος μένει ατιμώρητος και δεν του καταλογίζεται η πράξη της υπέρβασης, αν ενέργησε με αυτόν τον τρόπο εξαιτίας της σύγχυσης, του φόβου, του τρόμου ή του ακραίου πανικού που του προκάλεσε η επίθεση. Η διάταξη αυτή τυγχάνει ιδιαίτερης εφαρμογής όταν η υπέρβαση λαμβάνει χώρα κατά την απόκρουση αιφνίδιας ή βίαιης εισβολής εντός του οικιακού ασύλου, οπότε και η ψυχική ταραχή, ασθενική αψιθυμία, θεωρείται καταρχήν αντικειμενικά δικαιολογημένη. Το παρόν δεν εφαρμόζεται εάν αποδειχθεί ότι η υπέρβαση υπαγορεύθηκε από σθενικά πάθη, όπως οργή, μίσος ή προφανή πρόθεση αντεκδίκησης και επιβολής ποινής μετά τη σαφή λήξη της επίθεσης.»	<i>Άρθρο 23 ΠΚ - Υπέρβαση Άμυνας (Ισχύον)</i> «Όποιος υπερβαίνει τα όρια της άμυνας τιμωρείται με μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Ο αμυνόμενος μένει ατιμώρητος και δεν του καταλογίζεται η πράξη της υπέρβασης, αν ενέργησε με αυτόν τον τρόπο εξαιτίας του φόβου ή της ταραχής που του προκάλεσε η επίθεση.» <i>Επεξηγηματική Σημείωση: Το υφιστάμενο άρθρο παραμένει εξαιρετικά λακωνικό, καταλείποντας ευρύτατο και συχνά επικίνδυνο πεδίο παρερμηνειών μεταξύ της διάκρισης ασθενικών και σθενικών συναισθημάτων στην εκάστοτε in concreto δικανική κρίση.</i>

*Άρθρο 5 - Τροποποίηση του Άρθρου 334 ΠΚ
(Διατάραξη Οικιακής Ειρήνης)*

«1. Όποιος εισέρχεται παράνομα ή παραμένει παρά τη θέληση του δικαιούχου στην κατοικία άλλου ή στον χώρο που αυτός χρησιμοποιεί για την εργασία του ή σε χώρο περικλεισμένο που αυτός κατέχει τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

(*νέο εδάφιο στο τέλος της παρ. 1:*) Εάν η παράνομη είσοδος ή παραμονή στον χώρο της κατοικίας τελέστηκε νυκτερινές ώρες, ή από δύο ή περισσότερους που ενεργούσαν από κοινού, ή με καλυμμένα ή αλλοιωμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου για την απόκρυψη της ταυτότητάς τους, ή φέροντας εμφανώς ή κρυφώς οποιοδήποτε όπλο ή επιθετικό όργανο, το αδίκημα τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) ετών έως πέντε (5) ετών, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ειδικότερη διάταξη του νόμου.»

Άρθρο 334 ΠΚ - Διατάραξη Οικιακής Ειρήνης (Ισχύον)

«1. Όποιος εισέρχεται παράνομα ή παραμένει παρά τη θέληση του δικαιούχου στην κατοικία άλλου ή στον χώρο που αυτός χρησιμοποιεί για την εργασία του ή σε χώρο περικλεισμένο που αυτός κατέχει τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Οι πιο πάνω πράξεις... που γίνονται με σκοπό να παρεμποδίσουν την έκδοση... εφημερίδων... φυλάκιση έως τρία έτη...
3. Για την ποινική δίωξη της πράξης της παραγράφου 1 απαιτείται έγκληση.»

Επεξηγηματική Σημείωση: Στο ισχύον δίκαιο δεν υπήρχε καμία απολύτως ειδική επιβαρυντική περίπτωση για νυκτερινή εισβολή ή για οπλοφορία εντός της ιδιωτικής οικίας με αυτοτελές, ανώτερο πλαίσιο ποινής, εξισώνοντας περιπτώσιολογικά την απλή παραβίαση χώρου με την οπλισμένη εισβολή.

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε΄

Έκθεση Εφαρμογής της Ρύθμισης

Η ενότητα της έκθεσης εφαρμογής εστιάζει στην ανάλυση και τη διάρθρωση των οργάνων της δημόσιας διοίκησης, των σωμάτων ασφαλείας και της δικαιοσύνης που καθίστανται αυτοδίκαια αρμόδια για την αποτελεσματική και άμεση υλοποίηση της ρύθμισης στο πεδίο. Δεδομένης της αμιγώς ουσιαστικής και δογματικής ποινικής φύσης του νομοθετήματος, το βάρος της ορθής εφαρμογής του μετακυλιέται πρωτίστως στο Εθνικό σύστημα απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης και στις Διωκτικές και Προανακριτικές Αρχές του Κράτους.

Η καθημερινή και επιχειρησιακή εφαρμογή της προτεινόμενης νομοθεσίας αφορά κατεξοχήν την Ελληνική Αστυνομία, ΕΛ.ΑΣ., και τους κατά τόπους Ανακριτικούς Υπαλλήλους. Κατά το κρίσιμο στάδιο της προανάκρισης, του σχηματισμού της δικογραφίας και της επιτόπιας αυτοψίας του χώρου της εισβολής, τα αστυνομικά όργανα υποχρεούνται πλέον, βάσει της ρητής εντολής του Άρθρου 6 του νομοσχεδίου, να διαπιστώνουν, να εξακριβώνουν και να καταγράφουν ενδελεχώς στην Έκθεση Αυτοψίας την ενδεχόμενη παρουσία ευάλωτων ατόμων, όπως ανηλίκων τέκνων, ατόμων με αναπηρία - ΑΜΕΑ, υπερηλίκων, στον χώρο κατά τον χρόνο της επίθεσης. Αυτό είναι κομβικό, καθώς η παρουσία τους αποτελεί πλέον νομοθετικά θεσπισμένο, αντικειμενικό στοιχείο που διευρύνει νομικά την αναλογικότητα της άμυνας.

Ομοίως, οι αστυνομικοί οφείλουν να ερευνούν και να καταγράφουν άμεσα κάθε στοιχείο βίαιης διαρρήξεως (παραβιασμένες θύρες ασφαλείας, κατεστραμμένα παράθυρα, τεχνητά εμπόδια που υπερπηδήθηκαν), προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η παράνομη είσοδος και να ενεργοποιηθεί αυτομάτως η υπαγωγή της υπόθεσης στο προστατευτικό τεκμήριο του Άρθρου 2.

Οι Εισαγγελικές και Δικαστικές Αρχές καλούνται να προσαρμόσουν άμεσα τη συλλογιστική τους. Οι Εισαγγελείς Πλημμελειοδικών, οι Τακτικοί Ανακριτές κατά την άσκηση και προσωποποίηση της ποινικής δίωξης, καθώς και τα Δικαστικά Συμβούλια κατά την ενδελεχή αξιολόγηση της παραπομπής, οφείλουν να εφαρμόζουν πλέον το «μαχητό τεκμήριο» *ex officio*. Εάν η χρήση της όποιας βίας από τον ένοικο κριθεί, υπό το πρίσμα του νέου νόμου και των πραγματικών περιστατικών, ότι δεν παρουσιάζει την απαιτούμενη *κατάφωρη δυσαναλογία*, η πράξη δεν φέρει πλέον τον χαρακτήρα του αδίκου. Κατά συνέπεια, ο πολίτης - κατηγορούμενος δεν παραπέμπεται στο ακροατήριο, αποφεύγοντας τον στιγματισμό και την άσκηση δίωξης για κακουργήματα που στο παρελθόν θα αποτελούσαν μονόδρομο στην εισαγγελική πρακτική.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ως το κατεξοχήν επισπεύδον Υπουργείο για ζητήματα ποινικής και δικονομικής νομοθεσίας, φέρει την ανώτατη ευθύνη παρακολούθησης της ορθής εφαρμογής. Ενδέχεται, δε, να χρειαστεί η ενθάρρυνση έκδοσης ερμηνευτικών εγκυκλίων από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου προς τακτοποίηση του τρόπου ομοιόμορφου χειρισμού των εκκρεμών υποθέσεων σε όλη την Επικράτεια.

Το σχέδιο νόμου είναι εξαιρετικά άρτιο νομοτεχνικά, καθώς δεν απαιτεί την έκδοση πολύπλοκης δευτερογενούς νομοθεσίας, όπως Κανονιστικών Διοικητικών Πράξεων, Προεδρικών Διαταγμάτων ή διυπουργικών Υπουργικών Αποφάσεων, για την ενεργοποίησή του. Το Άρθρο 7 του σχεδίου νόμου ρυθμίζει σαφώς, κατηγορηματικά και πέραν πάσης αμφιβολίας την έναρξη ισχύος και τη μεταβατική περίοδο εφαρμογής του. Η ισχύς του νόμου ξεκινά άμεσα από την ημέρα της δημοσίευσής του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Το σημαντικότερο στοιχείο είναι ότι εφαρμόζεται πλήρως η αρχή της αναδρομικότητας του επεικέστερου ποινικού νόμου, όπως αυτή επιτάσσεται από το άρθρο 2 του Ποινικού Κώδικα. Συνεπώς, όλες ανεξαιρέτως οι εκκρεμείς ποινικές υποθέσεις σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας (προανάκριση, κύρια τακτική ανάκριση, κρίση ενώπιον Δικαστικών Συμβουλίων, ή εκδίκαση ενώπιον Πρωτοβάθμιων ή Δευτεροβάθμιων Μικτών Ορκωτών Δικαστηρίων και Εφετείων) που αφορούν αμυντικές πράξεις εντός κατοικίας και τελέστηκαν πριν από τη δημοσίευση του νόμου, θα κριθούν υποχρεωτικά με το νέο, ευνοϊκότερο πρίσμα του μαχητού τεκμηρίου αναλογικότητας και της αναθεωρημένης, δικαιοκρατικής άρσης του καταλογισμού, αποδίδοντας άμεσα δικαιοσύνη σε υποθέσεις που λιμνάζουν στο σύστημα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προτεινόμενη Πρόταση Νόμου, υπό το αυστηρό πρίσμα της διενεργηθείσας Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης, ανταποκρίνεται με τον πλέον εύστοχο και νομικά άρτιο τρόπο σε ένα πιεστικό, διαχρονικό κοινωνικό και δικαιοκρατικό αίτημα. Έρχεται να άρει οριστικά τις συστημικές δυσλειτουργίες της εκ των υστέρων, «ψυχρής» και αποστειρωμένης δικαστικής αξιολόγησης αμυντικών πράξεων, οι οποίες στην πραγματικότητα τελέστηκαν υπό συνθήκες απόλυτου αιφνιδιασμού και ακραίου ανθρώπινου πανικού. Η ιστορική καθιέρωση μαχητού τεκμηρίου αναλογικότητας της άμυνας κατά προσώπων που εισβάλλουν βιαίως και παράνομα

στον ιερό, οικιακό χώρο προσδίδει επιτέλους την απαραίτητη νομική ασπίδα προστασίας στα θύματα. Καταργεί τη στρεβλή και απάνθρωπη εικόνα ενός ποινικού συστήματος που, εγκλωβισμένο στον νομικισμό του, λάμβανε θέση συχνά απέναντι στον νομοταγή πολίτη, ο οποίος το μόνο που έπραξε ήταν να υπερασπιστεί ενστικτωδώς τη δική του ζωή και τη σωματική ακεραιότητα της οικογένειάς του.

Η προτεινόμενη ρύθμιση ισορροπεί με απόλυτη δογματική και νομική ακρίβεια επί του συνταγματικού χάρτη. Αντί να επιλέξει την εύκολη λύση της εισαγωγής μιας τυφλής, Αμερικανικού τύπου απόλυτης ετεροδικίας, που θα επέτρεπε την άνευ ορίων οπλοχρησία, και η οποία θα παραβίαζε βάνουσα την αρχή της αναλογικότητας, το κράτος δικαίου και τις επιταγές της ΕΣΔΑ, επιλέγει συνειδητά και σοφά την Ευρωπαϊκή οδό του «μαχητού τεκμηρίου». Ένα τεκμήριο το οποίο, να μεν προστατεύει τον αμυνόμενο, αλλά δύναται να ανατραπεί από τη Δικαιοσύνη αποκλειστικά ενώπιον της προφανούς, εξόφθαλμης και κατάφωρης δυσαναλογίας των μέσων, τιμωρώντας την υπέρβαση μόνο όταν αυτή αγγίζει τα όρια της εκτέλεσης. Εξίσου σημαντική και δογματικά απαραίτητη είναι η ρητή, απόλυτη απαγόρευση της αυτοδικίας που εισάγει το νομοσχέδιο, καθώς και η σαφής νομική αποδοκιμασία της υπέρβασης των ορίων της άμυνας όταν αυτή κινείται από σκοτεινά σθενικά πάθη, όπως η αντεκδίκηση, η οργή και το μίσος, αποδεικνύοντας έτσι την επιστημονική και δογματική πληρότητα του νομοθετήματος.

Η παράλληλη αυστηροποίηση της ποινικής μεταχείρισης των ίδιων των βίαιων εισβολέων κατοικιών, μέσω της εμβληματικής τροποποίησης του άρθρου 334 του Ποινικού Κώδικα για την οπλοφορία και τη νυχτερινή διάρρηξη, καθιστά το πλέγμα προστασίας της οικιακής ειρήνης απολύτως αρραγές, σύγχρονο και λειτουργικό. Μέσω της παρούσας, εξαντλητικής Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης, ΑΣΡ, καθίσταται πλέον προφανές και επιστημονικά τεκμηριωμένο ότι τα πολύπλευρα οφέλη στην εμπέδωση του κράτους δικαίου, στην ομαλή και ταχεία λειτουργία της ποινικής δικαιοσύνης, αλλά και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και ασφάλειας, υπερτερούν συντριπτικά έναντι οιασδήποτε πιθανού θεωρητικού κινδύνου. Οι όποιοι κίνδυνοι άλλωστε, όπως αναλύθηκε λεπτομερώς, αναχαιτίζονται πλήρως και εγκαίρως από τις προβλεπόμενες στον ίδιο τον νόμο αυστηρότατες δικλείδες δικαστικού και προανακριτικού ελέγχου. Η ψήφιση της προτεινόμενης πρότασης νόμου αναμένεται να αποτελέσει σταθμό στην εξέλιξη του Ελληνικού Ποινικού Δικαίου, συγχρονίζοντάς το με τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας και τις βέλτιστες ευρωπαϊκές νομικές πρακτικές.

Αθήνα, 18 Ιουνίου 2026

Ο Προτείνων Βουλευτής

Αθανάσιος Χαλκιάς

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Ειδικές Διατάξεις για την Ενίσχυση του Πλαισίου της Νόμιμης Άμυνας εντός της Κατοικίας, τη Διατάραξη της Οικιακής Ειρήνης και την Προστασία του Αμυνομένου

Άρθρο 1

Σκοπός και αντικείμενο

Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η εξειδίκευση των προϋποθέσεων άρσης του αδικού χαρακτήρα της πράξης και του καταλογισμού σε περιπτώσεις απόκρουσης παράνομης, αιφνίδιας και βίαιης εισβολής εντός της κατοικίας ή άλλου ιδιωτικού χώρου. Η ρύθμιση αποσκοπεί να εγγραφεί την προστασία του αμυνομένου από τον αδικαιολόγητο ποινικό διωγμό για πράξεις που υπαγορεύθηκαν από την ενστικτώδη ανάγκη αυτοπροστασίας, παραμένοντας εντός του ευρύτερου πλαισίου της δικαιοκρατικής αρχής της αναλογικότητας.

Άρθρο 2

Καθιέρωση μαχητού τεκμηρίου αναλογικότητας και κριτήριο κατάφωρης δυσαναλογίας

1. Στις περιπτώσεις εφαρμογής του άρθρου 22 του ν. 4619/2019 του Ποινικού Κώδικα, εάν η αμυντική πράξη στρέφεται κατά προσώπου το οποίο εισήλθε ή επιχειρεί να εισέλθει βιαίως, διαρρηγνύοντας, καταστρέφοντας ή υπερπηδώντας τεχνητά εμπόδια, σε κατοικία, επαγγελματικό ή άλλον νόμιμα κατεχόμενο κλειστό χώρο, τεκμαίρεται (μαχητό τεκμήριο) ότι η χρήση οιοδήποτε αμυντικού μέσου από τον ένοικο προς απόκρουση της επίθεσης, υπήρξε αναγκαία και αναλογική προς τον κίνδυνο.
2. Ο άδικος χαρακτήρας της πράξης του αμυνομένου δεν αίρεται, και το τεκμήριο της παραγράφου 1 ανατρέπεται από τις δικαστικές αρχές, αποκλειστικά και μόνον εάν αποδειχθεί ότι η χρήση βίας εκ μέρους του αμυνομένου υπήρξε κατάφωρα και προφανώς δυσανάλογη σε σχέση με τη φύση της επαπειλούμενης βλάβης, τα μέσα που διέθετε ο εισβολέας, ή τις συνολικές περιστάσεις της εισβολής.
3. Η απλή, μη κατάφωρη, δυσαναλογία των αμυντικών μέσων, η οποία προκύπτει ως απόρροια του αιφνιδιασμού, της έκπληξης ή της αντικειμενικής αδυναμίας ακριβούς στάθμισης των μέσων εκ μέρους του ενοίκου στον δεδομένο χρόνο, δεν αναιρεί τον δικαιολογητικό λόγο της νόμιμης άμυνας.

Άρθρο 3

Τροποποίηση του άρθρου 23 Π.Κ. για υπέρβαση άμυνας λόγω ασθενικών συναισθημάτων

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 23 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται τροποποιούμενο ως εξής:

«Ο αμυνομένος μένει ατιμώρητος και δεν του καταλογίζεται η πράξη της υπέρβασης, αν ενέργησε με αυτόν τον τρόπο εξαιτίας της σύγχυσης, του φόβου, του τρόμου ή του ακραίου πανικού που του προκάλεσε η επίθεση. Η διάταξη αυτή τυγχάνει ιδιαίτερης εφαρμογής όταν η υπέρβαση λαμβάνει χώρα κατά την απόκρουση αιφνίδιας ή βίαιης εισβολής εντός του οικιακού ασύλου, οπότε και η ψυχική ταραχή, ασθενική αφιθυμία, θεωρείται καταρχήν αντικειμενικά

δικαιολογημένη. Το παρόν δεν εφαρμόζεται εάν αποδειχθεί ότι η υπέρβαση υπαγορεύθηκε από σθενικά πάθη, όπως οργή, μίσος ή προφανή πρόθεση αντεκδίκησης και επιβολής ποινής μετά τη σαφή λήξη της επίθεσης.»

Άρθρο 4

Τοπικά και χρονικά όρια προστασίας - Ρήτρα απαγόρευσης αυτοδικίας

1. Οι προστατευτικές διατάξεις και τα τεκμήρια του άρθρου 2 του παρόντος δεν τυγχάνουν επ' ουδενί εφαρμογής, εάν η αμυντική πράξη τελεστεί σε δημόσιο ή κοινόχρηστο χώρο εκτός της περιμέτρου του ιδιωτικού χώρου ή της κατοικίας, ιδίως εάν ο ένοικος επιχειρήσει εξ ιδίας πρωτοβουλίας καταδίωξη του εισβολέα ο οποίος έχει ήδη τραπεί σε φυγή και έχει απομακρυνθεί από τον χώρο.
2. Οποιαδήποτε άσκηση σωματικής βίας σε πρόσωπο που έχει ακινητοποιηθεί πλήρως, έχει εμφανώς αφοπλιστεί, έχει δηλώσει σαφή πρόθεση παράδοσης ή αδυνατεί αντικειμενικά να προκαλέσει περαιτέρω βλάβη, κρίνεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα περί προσβολής της σωματικής ακεραιότητας και της ζωής.

Άρθρο 5

Τροποποίηση του άρθρου 334 Π.Κ. για διατάραξη οικιακής ειρήνης.

Στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 334 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται νέο εδάφιο, ως εξής:

«Εάν η παράνομη είσοδος ή παραμονή στον χώρο της κατοικίας τελέστηκε νυχτερινές ώρες ή από δύο ή περισσότερους που ενεργούσαν από κοινού ή με καλυμμένα ή αλλοιωμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου για την απόκρυψη της ταυτότητάς τους ή φέροντας εμφανώς ή κρυφώς οποιοδήποτε όπλο ή επιθετικό όργανο, το αδίκημα τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) ετών έως πέντε (5) ετών, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ειδικότερη διάταξη του νόμου.»

Άρθρο 6

Συνεκτιμώμενα κριτήρια υπέρ του αμυνομένου

Κατά την αξιολόγηση της ύπαρξης ή μη «κατάφωρης δυσαναλογίας» σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2, οι ανακριτικές και δικαστικές αρχές υποχρεούνται να λαμβάνουν ρητά υπόψη, ως στοιχεία που διευρύνουν αντικειμενικά τα ανεκτά όρια της άμυνας, την παρουσία ανηλικών τέκνων, υπερηλικών, ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) ή άλλων ευάλωτων και εξαρτώμενων μελών της οικογένειας εντός του χώρου της επίθεσης κατά τον κρίσιμο χρόνο.

Άρθρο 7

Έναρξη ισχύος και μεταβατικές διατάξεις

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι διατάξεις του εφαρμόζονται αναδρομικά, ως ευμενέστερες ποινικές διατάξεις, κατ' άρθρο 2 Ποινικού Κώδικα, και σε όλες τις εκκρεμείς ποινικές υποθέσεις, σε οποιοδήποτε στάδιο της

ποινικής διαδικασίας και αν βρίσκονται, εφόσον αφορούν αμυντικές πράξεις εντός κατοικίας που τελέστηκαν πριν από τη δημοσίευσή του.

Αθήνα, 18 Ιουνίου 2026

Ο Προτείνων Βουλευτής

Αθανάσιος Χαλκιάς